Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 4 października 2024 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Kontrole graniczne, azyl i imigracja – Dyrektywa 2008/115/WE – Artykuł 15 ust. 2 lit. b) – Umieszczenie w ośrodku detencyjnym obywatela państwa trzeciego w celu wydalenia – Dyrektywa 2013/33/UE – Artykuł 9 – Zatrzymanie w celu wydalenia osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej – Rozporządzenie (UE) 604/2013 – Artykuł 28 ust. 2 – Zatrzymanie do celów przekazania – Niezgodność środka detencyjnego z prawem – Artykuły 6 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

W sprawie C-387/24 PPU [Bouskoura] [i]

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sąd w Hadze, ośrodek zamiejscowy w Roermond, Niderlandy) postanowieniem z dnia 4 czerwca 2024 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 czerwca 2024 r., w postępowaniu:

C

przeciwko

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Arabadjiev (sprawozdawca), prezes izby, T. von Danwitz, P.G. Xuereb, A. Kumin i I. Ziemele, sędziowie,

rzecznik generalny: A. Rantos,

sekretarz: A. Lamote, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 lipca 2024 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu C – P.H. Hillen i R.M. Seth Paul, advocaten,

– w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman i A. Hanje, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niderlandzki.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

– w imieniu Komisji Europejskiej – A. Baeckelmans, A. Katsimerou i F. van Schaik, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 września 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 15 ust. 2 akapit trzeci lit. b) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. 2008, L 348, s. 98; sprostowanie Dz.U. 2020, L 67, s. 141), art. 9 ust. 3 akapit drugi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (Dz.U. 2013, L 180, s. 96), a także art. 28 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.U. 2013, L 180, s. 31, zwanego dalej „rozporządzeniem Dublin III") w związku z art. 6 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy C, obywatelem państwa trzeciego, wobec którego toczy się postępowanie w sprawie powrotu, a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (sekretarzem stanu ds. sprawiedliwości i bezpieczeństwa, Niderlandy, zwanym dalej „sekretarzem stanu") w przedmiocie zgodności z prawem dwóch decyzji tego organu o zastosowaniu wobec C środka detencyjnego.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2008/115

3 Motyw 9 dyrektywy 2008/115 głosi:

„Zgodnie z dyrektywą Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich [(Dz.U. 2005, L 326, s. 13)], obywatela państwa trzeciego, który wystąpił o azyl w państwie członkowskim, nie należy uznawać za osobę nielegalnie przebywającą na terytorium tego państwa członkowskiego, dopóki nie wejdzie w życie decyzja odmowna w sprawie wniosku o azyl lub decyzja o odebraniu mu prawa do pobytu jako osobie ubiegającej się o azyl".

4 Artykuł 2 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państwa członkowskiego”.

5 Artykuł 15 tej dyrektywy przewiduje:

„1. O ile w danej sprawie nie mogą zostać zastosowane wystarczające lecz mniej represyjne środki, państwa członkowskie mogą umieścić w ośrodku detencyjnym obywatela państwa trzeciego podlegającego procedurze powrotu tylko w celu przygotowania powrotu lub przeprowadzenia procesu wydalenia, w szczególności jeżeli:

a) istnieje ryzyko ucieczki, lub

b) dany obywatel państwa trzeciego unika lub utrudnia przygotowania do powrotu lub proces wydalenia.

Jakikolwiek środek detencyjny stosowany jest przez możliwie najkrótszy okres czasu i tylko dopóki trwają przygotowania do wydalenia oraz podlega wykonaniu z należytą starannością.

2. Decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego wydawana jest przez organy administracyjne lub sądowe.

Decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego wydawana jest w formie pisemnej, z podaniem uzasadnienia faktycznego i prawnego.

Jeżeli decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego została wydana przez organy administracyjne, państwa członkowskie:

a) zapewniają kontrolę sądową, w trybie przyspieszonym, zgodności z prawem środka detencyjnego, najszybciej jak to możliwe po jego zastosowaniu;

b) lub przyznają danemu obywatelowi państwa trzeciego prawo do wszczęcia postępowania w celu podania kontroli sądowej, w trybie przyspieszonym, zgodności z prawem środka detencyjnego, najszybciej jak to możliwe po jego zastosowaniu. W takim przypadku państwa członkowskie niezwłocznie informują danego obywatela państwa członkowskiego o możliwości wszczęcia takiego postępowania.

Jeżeli zastosowanie środka detencyjnego jest niezgodne z prawem, dany obywatel państwa trzeciego zostaje natychmiast zwolniony.

3. W każdym przypadku, środek detencyjny podlega kontroli w rozsądnych odstępach czasu na wniosek danego obywatela państwa trzeciego lub z urzędu. W przypadku przedłużonych okresów pobytu w ośrodku detencyjnym kontrole podlegają nadzorowi ze strony organu sądowego.

4. Przesłanki zastosowania środka detencyjnego ustają, a dana osoba zostaje niezwłocznie zwolniona, jeżeli okaże się, że nie ma już rozsądnych perspektyw jej wydalenia ze względów natury prawnej lub innych, lub że warunki określone w ust. 1 nie są już spełniane.

5. Środek detencyjny jest utrzymany tak długo, jak spełnione są warunki określone w ust. 1 i jest to konieczne do zapewnienia skutecznego wydalenia. Każde państwo członkowskie określa maksymalny okres zastosowania środka detencyjnego, który nie może przekroczyć sześciu miesięcy.

6. Państwa członkowskie nie mogą przedłużać okresu, o którym mowa w ust. 5, z wyjątkiem przedłużenia na ograniczony okres czasu nieprzekraczający kolejnych dwunastu miesięcy zgodnie z prawem krajowym, jeżeli pomimo wszelkich rozsądnych starań wydalenie może potrwać dłużej ze względu na:

a) brak współpracy ze strony danego obywatela państwa trzeciego, lub

b) opóźnienia w uzyskiwaniu niezbędnej dokumentacji od państw trzecich".

Dyrektywa 2013/33

6 Artykuł 2 lit. h) dyrektywy 2013/33 definiuje „zatrzymanie" jako „umieszczenie wnioskodawcy przez państwo członkowskie w określonym miejscu, gdzie wnioskodawca jest pozbawiony swobody przemieszczania się".

7 Artykuł 8 ust. 1–3 tej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie nie zatrzymują żadnej osoby wyłącznie ze względu na fakt, że jest ona wnioskodawcą zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej [(Dz.U. 2013, L 80, s. 60)].

2. W przypadkach gdy jest to konieczne, państwa członkowskie mogą, po indywidualnym zbadaniu każdej sprawy, zatrzymać wnioskodawcę, jeżeli nie można skutecznie zastosować łagodniejszych środków przymusu.

3. Wnioskodawcę można zatrzymać wyłącznie:

a) w celu ustalenia lub weryfikacji jego tożsamości lub obywatelstwa;

b) w celu uzyskania informacji, na których opiera się wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, a których uzyskanie bez zatrzymania byłoby niemożliwe, szczególnie gdy istnieje ryzyko ucieczki wnioskodawcy;

c) w związku z postępowaniem mającym na celu podjęcie decyzji w sprawie prawa wnioskodawcy do przybycia na terytorium państwa członkowskiego;

d) gdy zatrzymanie to wiąże się z procedurą powrotu na podstawie dyrektywy [2008/115] i ma służyć przygotowaniu powrotu lub przeprowadzeniu procesu wydalania, a dane państwo członkowskie może wykazać na podstawie [obiektywnych] kryteriów, w tym informacji, że wnioskodawca już uprzednio miał możliwość skorzystania z procedury azylowej, istnienie racjonalnych przesłanek, by sądzić, że wnioskodawca wystąpił o ochronę międzynarodową tylko w celu opóźnienia lub uniemożliwienia wykonania decyzji nakazującej powrót;

e) jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo narodowe lub porządek publiczny;

f) zgodnie z art. 28 rozporządzenia [Dublin III].

Powody zatrzymania są określane w prawie krajowym”.

8 Artykuł 9 ust. 3 dyrektywy 2013/33 stanowi, co następuje:

„W przypadku zarządzenia zatrzymania przez organy administracyjne, państwa członkowskie zapewniają – z urzędu lub na żądanie wnioskodawcy – szybką sądową kontrolę legalności zatrzymania. W razie kontroli z urzędu, legalność zatrzymania jest ustalana możliwie jak najszybciej po dokonaniu zatrzymania. W razie żądania wnioskodawcy, legalność zatrzymania jest kontrolowana możliwie jak najszybciej po wszczęciu odnośnego postępowania. W tym celu państwa członkowskie określają w prawie krajowym terminy przeprowadzania kontroli sądowej z urzędu lub kontroli sądowej na żądanie wnioskodawcy.

Jeżeli zatrzymanie zostało w wyniku kontroli sądowej uznane za niezgodne z prawem, dany wnioskodawca jest natychmiast zwalniany”.

Rozporządzenie Dublin III

9 Artykuł 28 ust. 2–4 rozporządzenia Dublin III ma następujące brzmienie:

„2. Jeżeli istnieje znaczne ryzyko ucieczki danej osoby, państwa członkowskie mogą ją zatrzymać w celu zabezpieczenia przekazania zgodnie z niniejszym rozporządzeniem, na podstawie indywidualnej oceny i tylko wtedy, gdy takie zatrzymanie jest proporcjonalne oraz nie można skutecznie zastosować innych, łagodniejszych środków przymusu.

3. Zatrzymanie powinno następować na możliwie najkrótszy okres i trwać nie dłużej niż jest to rzeczywiście niezbędne do przeprowadzenia wymaganych postępowań administracyjnych z należytą starannością do momentu przeprowadzenia przekazania na mocy niniejszego rozporządzenia.

Jeżeli osoba została zatrzymana na podstawie niniejszego artykułu, termin złożenia wniosku o przejęcie lub wtórne przejęcie nie przekracza jednego miesiąca, od chwili kiedy złożony został wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Państwo członkowskie prowadzące postępowanie zgodnie z niniejszym rozporządzeniem zwraca się w takich przypadkach o szybką odpowiedź. Odpowiedź taka jest udzielana w terminie dwóch tygodni od wpływu wniosku. Brak odpowiedzi w terminie dwóch tygodni jest równoznaczny z akceptacją wniosku i pociąga za sobą obowiązek przejęcia lub wtórnego przejęcia danej osoby, w tym obowiązek poczynienia odpowiednich przygotowań do jej przybycia.

Jeżeli osoba została zatrzymana na podstawie niniejszego artykułu, jej przekazanie z wnioskującego państwa członkowskiego do odpowiedzialnego państwa członkowskiego następuje tak szybko, jak to jest praktycznie możliwe, a najpóźniej w ciągu sześciu tygodni od zaakceptowania przez inne państwo członkowskie – wprost lub nie wprost – wniosku o przejęcie lub wtórne przejęcie zainteresowanej osoby lub od ustania zawieszenia przekazania na skutek odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie zgodnie z art. 27 ust. 3.

Jeżeli wnioskujące państwo członkowskie nie dotrzyma terminu złożenia wniosku o przejęcie lub wtórne przejęcie lub jeżeli przekazanie nie nastąpi w okresie sześciu tygodni, o którym mowa w akapicie trzecim, dana osoba nie podlega dalszemu zatrzymaniu. Artykuły 21, 23, 24 i 29 nadal stosuje się odpowiednio.

4. W odniesieniu do warunków zatrzymania i gwarancji mających zastosowanie do osób zatrzymanych w celu zabezpieczenia przekazania do odpowiedzialnego państwa członkowskiego zastosowanie mają art. 9, 10 i 11 dyrektywy [2013/33]".

Prawo niderlandzkie

10 Artykuł 59a ust. 1 Vreemdelingenwet 2000 (ustawy z 2000 r. o cudzoziemcach) z dnia 23 listopada 2000 r. (Stb. 2000, nr 495, zwanej dalej „ustawą o cudzoziemcach") stanowi, że cudzoziemcy, do których zastosowanie znajduje rozporządzenie Dublin III, mogą, zgodnie z art. 28 tego rozporządzenia, zostać umieszczeni w ośrodku detencyjnym w celu przekazania do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie ich wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożonego na terytorium Niderlandów.

11 Artykuł 59 ust. 1 ab initio oraz lit. a) wspomnianej ustawy stanowi, że cudzoziemiec, którego pobyt jest niezgodny z prawem, może, jeżeli wymagają tego względy porządku publicznego lub bezpieczeństwa narodowego, zostać umieszczony w ośrodku detencyjnym na mocy decyzji sekretarza stanu celem wydalenia z terytorium Niderlandów.

12 Artykuł 94 ust. 1 i 6 tej ustawy ma następujące brzmienie:

„1. Wydając decyzję o zastosowaniu środka polegającego na pozbawieniu wolności, o którym mowa w art. 6, 6a, 58, 59, 59a et 59b, sekretarz stanu zawiadamia właściwy sąd o decyzji nie później niż 28. dnia od jej doręczenia, chyba że cudzoziemiec złożył już środek odwoławczy. Z chwilą zawiadomienia sądu uznaje się, że cudzoziemiec złożył środek odwoławczy od decyzji o zastosowaniu środka polegającego na pozbawieniu wolności. Środek odwoławczy ma także na celu uzyskanie zadośćuczynienia.

[…]

6. Sąd uwzględnia środek odwoławczy, jeżeli uzna, że zastosowanie lub wykonanie danego środka jest sprzeczne z niniejszą ustawą lub w wyniku rozważenia wszystkich wchodzących w grę interesów uzna, że jest on nieuzasadniony. W takim przypadku sąd zarządza uchylenie środka lub zmianę zasad jego wykonania".

13 Artykuł 96 ust. 1 i 3 omawianej ustawy przewiduje:

„1. Jeżeli środek odwoławczy, o którym mowa w art. 94, zostanie uznany za bezzasadny, a cudzoziemiec zaskarży przedłużenie środka polegającego na pozbawieniu wolności, sąd kończy wstępne postępowanie dowodowe w ciągu tygodnia od otrzymania skargi. W drodze odstępstwa od art. 8:57 Algemene wet bestuursrecht [(ogólnej ustawy o prawie administracyjnym)] sąd może również postanowić, bez zgody stron, o nieprzeprowadzeniu rozprawy.

[…]

3. Sąd uwzględnia środek odwoławczy, jeżeli uzna, że zastosowanie lub wykonanie środka jest sprzeczne z niniejszą ustawą lub w wyniku rozważenia wszystkich wchodzących w grę interesów uzna, że jest on nieuzasadniony. W takim przypadku sąd zarządza uchylenie środka lub zmianę zasad jego wykonania".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

14 W dniu 2 maja 2024 r. wydano decyzję o zastosowaniu wobec C środka detencyjnego na podstawie art. 59a ust. 1 ustawy o cudzoziemcach (zwaną dalej „pierwszą decyzją o zastosowaniu środka detencyjnego"). Wydając tę decyzję, sekretarz stanu uznał, po pierwsze, że C może być objęty zakresem stosowania rozporządzenia Dublin III, po drugie, że stwarza on znaczne ryzyko dla porządku publicznego ze względu na ryzyko ucieczki, a po trzecie, że państwem członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie jego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jest Królestwo Hiszpanii. Z postanowienia odsyłającego wynika, że zainteresowany został umieszczony w ośrodku detencyjnym w celu przekazania go do tego państwa członkowskiego.

15 W dniu 3 maja 2024 r. sekretarz stanu zwrócił się do władz hiszpańskich o przejęcie C na podstawie art. 18 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Dublin III. Władze hiszpańskie odrzuciły ten wniosek w dniu 14 maja 2024 r.

16 W dniu 17 maja 2024 r. o godz. 14.51 sekretarz stanu wydał decyzję nakazującą powrót C, wyznaczając Maroko jako kraj docelowy. Uznając, że istnieje ryzyko ucieczki zainteresowanego, którego pobyt był nielegalny, przed przeprowadzeniem wydalenia, organ ten wydał następnie o godz. 14.52 decyzję o zastosowaniu wobec niego środka detencyjnego na podstawie art. 59 ust. 1 ab initio lit. a) ustawy o cudzoziemcach (zwaną dalej „drugą decyzją o zastosowaniu środka detencyjnego"). Decyzja ta nadal pozostaje w mocy. Tego samego dnia o godz. 14.55 wspomniany organ cofnął pierwszą decyzję o zastosowaniu środka detencyjnego.

17 Zainteresowany wniósł dwie skargi – na pierwszą i drugą decyzję o zastosowaniu środka detencyjnego – do rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sądu rejonowego w Hadze, ośrodek zamiejscowy w Roermond, Niderlandy), który jest sądem odsyłającym.

18 C twierdzi przed tym sądem, że pierwsza decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego stała się niezgodna z prawem w dniu 14 maja 2024 r., czyli w dniu, od którego, biorąc pod uwagę odmowę przejęcia zainteresowanego przez Królestwo Hiszpanii, decyzja ta nie mogła być już uzasadniona przekazaniem zainteresowanego do tego państwa członkowskiego. Począwszy od tego dnia, zgodnie z orzecznictwem Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (wydziału ds. sporów administracyjnych rady stanu, Niderlandy), sekretarz stanu dysponuje terminem 48 godzin na zastosowanie wobec zainteresowanego środka detencyjnego na podstawie innej niż ta, na którą powołano się w uzasadnieniu pierwszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego. W niniejszym przypadku termin ten nie został dotrzymany, ponieważ organ ten wydał drugą decyzję o zastosowaniu środka detencyjnego dopiero w dniu 17 maja 2024 r. W związku z tym C nie mógł być przetrzymywany w ośrodku detencyjnym i powinien był zostać zwolniony przed wydaniem drugiej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego.

19 Sekretarz stanu podnosi przed sądem odsyłającym, że niezgodność z prawem pierwszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego nie ma wpływu na zgodność z prawem drugiej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, która w sposób niezależny uzasadnia dalsze stosowanie środka detencyjnego wobec zainteresowanego. Organ ten, przyznając wprawdzie, że pierwsza

decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego była wadliwa, za co C została zaoferowana kwota 100 EUR tytułem zadośćuczynienia za niezgodne z prawem umieszczenie go w ośrodku detencyjnym, podnosi, że w chwili wniesienia sprawy do sądu odsyłającego pierwsza decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego została już wycofana z obiegu prawnego i że w konsekwencji nie można było stwierdzić nieważności tej decyzji.

20 Sąd odsyłający zwraca uwagę, że zgodnie z praktyką krajową potwierdzoną w orzecznictwie Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (wydziału ds. sporów administracyjnych rady stanu) niezgodność z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego wydanej wobec obywatela państwa trzeciego nie może co do zasady wpływać na zgodność z prawem późniejszej decyzji o zastosowaniu wobec niego środka detencyjnego, w związku z czym właściwy sąd nie może zwolnić tego obywatela z ośrodka z powodu tej niezgodności z prawem. Owa praktyka orzecznicza odzwierciedla ponadto treść przepisów krajowych, na które składają się art. 59, 59a, 94 i 96 ustawy o cudzoziemcach, które nie przewidują wyraźnego obowiązku natychmiastowego zarządzenia przez właściwy organ sądowy zwolnienia danej osoby z ośrodka detencyjnego, jeżeli w ocenie tego organu umieszczenie tej osoby w takim ośrodku było niezgodne z prawem.

21 Sąd odsyłający zwraca jednak uwagę, że zgodnie z art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/115 i art. 9 ust. 3 dyrektywy 2013/33 zainteresowany powinien zostać zwolniony „natychmiast” w sytuacji, gdy okaże się, że zastosowanie wobec niego środka detencyjnego jest niezgodne z prawem.

22 Mając na uwadze przewidziany w tych przepisach obowiązek natychmiastowego zwolnienia z ośrodka detencyjnego, sąd krajowy zastanawia się, czy nie powinien zwolnić zainteresowanego, nawet jeśli decyzja o zastosowaniu wobec niego środka detencyjnego, na podstawie której jest on obecnie pozbawiony wolności, nie jest niezgodna z prawem, z tego tylko powodu, że poprzednia decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego, na podstawie której osoba ta została pozbawiona wolności, przestała spełniać przesłanki zgodności z prawem.

23 W tym względzie podnosi on, po pierwsze, że kwestia ta wymaga ustalenia, czy przedmiotem kontroli właściwego organu sądowego jest przesłanka „umieszczenia w ośrodku detencyjnym”, czy też organ ten powinien ograniczyć swoją kontrolę do ewentualnej niezgodności z prawem obowiązującej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego. Zdaniem sądu odsyłającego w tym ostatnim przypadku możliwość zwolnienia zainteresowanego z ośrodka detencyjnego zależy ostatecznie od momentu, w którym podnosi on niezgodność z prawem tej decyzji, a okoliczność, że wcześniejsze umieszczenie w ośrodku detencyjnym było niezgodne z prawem, nie stanowi istotnego czynnika do celów analizy przeprowadzanej przez właściwy organ sądowy. W takim przypadku sąd ten nie byłby w stanie zagwarantować prawa do skutecznej ochrony sądowej, zagwarantowanego w art. 47 Karty.

24 Po drugie, wspomniany sąd przypomina, że prawo Unii nie przewiduje możliwości kontynuowania pobytu danej osoby w ośrodku detencyjnym z powodów administracyjnych lub w oczekiwaniu na wydanie kolejnej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, lecz wymaga ono natychmiastowego zwolnienia takiej osoby z tego ośrodka, niezależnie od momentu, w którym jest dokonywana ocena zgodności z prawem umieszczenia w ośrodku detencyjnym.

25 Po trzecie, sąd odsyłający zwraca uwagę, że zgodnie z orzecznictwem Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (wydziału ds. sporów administracyjnych rady stanu) w przypadku poważnego naruszenia prawa do zwolnienia z ośrodka detencyjnego można

odstąpić od zasady, zgodnie z którą niezgodność z prawem pierwszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego nie wpływa na zgodność z prawem drugiej decyzji o zastosowaniu takiego środka.

26 Zdaniem sądu odsyłającego fundamentalny charakter prawa do wolności, zagwarantowanego w art. 6 Karty, a także prawa do skutecznej ochrony sądowej przemawia za tym, aby uznać, że każde umieszczenie w ośrodku detencyjnym zarządzone na podstawie niezgodnej z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego stanowi poważne naruszenie tych praw. W związku z tym, jeżeli zainteresowany został w przeszłości umieszczony w ośrodku detencyjnym niezgodnie z prawem, to powinien on zostać natychmiast zwolniony z tego ośrodka, nawet jeżeli właściwy organ ostatecznie usunął tę niezgodność z prawem.

27 W tym kontekście zapłata zadośćuczynienia nie gwarantuje odpowiedniej ochrony praw zagwarantowanych w art. 6 i 47 Karty. Przy określaniu kwoty zadośćuczynienia należnego zainteresowanej osobie należy uwzględnić czas trwania i wagę niezgodności środka detencyjnego z prawem.

28 W niniejszym przypadku w zakresie, w jakim środek detencyjny został utrzymany przez okres dłuższy niż 48 godzin, pomimo niezgodnego z prawem charakteru pierwszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, oraz w jakim druga decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego została wydana dopiero po cofnięciu pierwszej decyzji, jedynie natychmiastowe zwolnienie zainteresowanego z ośrodka detencyjnego pozwoliłoby na odpowiednią ochronę jego prawa do skutecznej ochrony sądowej.

29 W tych okolicznościach rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sąd rejonowy w Hadze, ośrodek zamiejscowy w Roermond) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 15 ust. 2 [akapit trzeci ab initio i] lit. b) dyrektywy 2008/115, art. 9 ust. 3 dyrektywy 2013/33 i art. 28 ust. 4 rozporządzenia [Dublin III] w związku z art. 6 i 47 [Karty] należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy ma zawsze obowiązek natychmiast zwolnić osobę, wobec której zastosowano środek detencyjny, jeżeli w którymś momencie w trakcie nieprzerwanego wykonywania szeregu następujących po sobie środków detencyjnych zatrzymanie było lub stało się niezgodne z prawem?”.

W przedmiocie wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego

30 Sąd odsyłający wniósł o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym przewidzianym w art. 23a akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

31 Na poparcie swojego wniosku sąd ten podniósł przede wszystkim, że pytanie prejudycjalne dotyczy postanowień należących do jednej z dziedzin objętych tytułem V części trzeciej traktatu FUE. Następnie wspomniany sąd zauważył, że C przebywa w ośrodku detencyjnym nieprzerwanie od dnia 2 maja 2024 r. Wreszcie odpowiedź Trybunału na pytanie prejudycjalne ma decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia, czy sąd ten jest zobowiązany na mocy prawa Unii do natychmiastowego zwolnienia zainteresowanego z ośrodka detencyjnego.

32 W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że niniejsze odesłanie prejudycjalne dotyczy wykładni przepisu dyrektywy 2008/115, przepisu dyrektywy 2013/33 oraz przepisu rozporządzenia Dublin III. W zakresie, w jakim te dyrektywy i to rozporządzenie są objęte tytułem V części trzeciej traktatu FUE, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, niniejsze odesłanie prejudycjalne może być rozpoznane w pilnym trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 23a akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 107 § 1 regulaminu postępowania.

33 Co się tyczy w drugiej kolejności przesłanki dotyczącej pilnego charakteru, należy podkreślić, że przesłanka ta jest spełniona w szczególności w sytuacji, gdy osoba, której dotyczy postępowanie główne, jest obecnie pozbawiona wolności, a jej pozostawanie w areszcie zależy od rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, przy czym oceny sytuacji danej osoby należy dokonać według stanu na dzień rozpatrywania wniosku dotyczącego rozpoznania odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym (wyrok z dnia 29 lipca 2024 r., Breian, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

34 W niniejszej sprawie z opisu okoliczności faktycznych przedstawionego przez sąd odsyłający wynika, że C jest faktycznie pozbawiony wolności od dnia 2 maja 2024 r. i że w dniu rozpatrywania wniosku o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym nadal znajdował się w tej sytuacji. Sąd odsyłający wskazał ponadto, że w zależności od odpowiedzi Trybunału na pytanie prejudycjalne być może będzie musiał zarządzić zwolnienie tej osoby z ośrodka detencyjnego.

35 W tych okolicznościach w dniu 14 czerwca 2024 r. pierwsza izba Trybunału postanowiła, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego, uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

36 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania. W tym względzie do Trybunału należy wyprowadzenie z ogółu informacji przedstawionych przez sąd krajowy, a w szczególności z uzasadnienia postanowienia odsyłającego, elementów prawa Unii, które wymagają wykładni w świetle przedmiotu sporu [wyrok z dnia 30 kwietnia 2024 r., M.N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo].

37 W tym względzie, jak wynika z pkt 53 opinii rzecznika generalnego, należy zauważyć, że chociaż w swoim pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający odnosi się wyłącznie do art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/115, to znaczenie w niniejszej sprawie ma również art. 15 ust. 4 dyrektywy 2008/115 w zakresie, w jakim wymaga on natychmiastowego zwolnienia zainteresowanej osoby z ośrodka detencyjnego, w momencie gdy przesłanki określone w art. 15 ust. 1 przestają być spełnione, zaś zastosowanie środka detencyjnego nie jest już uzasadnione.

38 W tym kontekście należy również wskazać, że w niniejszej sprawie do Trybunału nie zwrócono się z pytaniem o zgodność z prawem Unii przewidzianego w prawie niderlandzkim 48-godzinnego terminu przywołanego w pkt 18 niniejszego wyroku. W konsekwencji nie ma potrzeby badania kwestii zgodności praktyki krajowej pozwalającej właściwym organom na pozostawienie osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej w ośrodku detencyjnym przez okres maksymalnie 48 godzin po wystąpieniu okoliczności przesądzającej o niezgodności z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego wydanej na podstawie tego rozporządzenia z obowiązkiem „natychmiastowego" zwolnienia zainteresowanego z ośrodka detencyjnego przewidzianym w art. 9 ust. 3 dyrektywy 2013/33, do którego odsyła art. 28 ust. 4 rozporządzenia Dublin III.

39 Takie badanie dotyczy bowiem w istocie powodów mogących uzasadniać niezgodność z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego wydanej na podstawie rozporządzenia Dublin III, podczas gdy w niniejszym przypadku sąd odsyłający wychodzi z założenia, że pierwsza decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego jest niezgodna z prawem, i zmierza on do ustalenia, czy taka niezgodność z prawem ma wpływ na zgodność z prawem drugiej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115. Ponadto nie ulega wątpliwości, że niezgodność z prawem pierwszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego wynika zdaniem sądu odsyłającego nie z ewentualnej niezgodności tego 48-godzinnego terminu z obowiązkiem natychmiastowego zwolnienia z tego ośrodka, lecz z faktu, że druga decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego została wydana 24 godziny po upływie tego terminu.

40 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 15 ust. 2 i 4 dyrektywy 2008/115, art. 9 ust. 3 dyrektywy 2013/33 i art. 28 ust. 4 rozporządzenia Dublin III w związku z art. 6 i 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie przewiduje obowiązku zarządzenia przez właściwy organ sądowy zwolnienia obywatela państwa trzeciego, wobec którego zastosowano środek detencyjny na podstawie decyzji wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115, ze względu na to, że osoba ta, która została początkowo umieszczona w ośrodku detencyjnym na podstawie decyzji wydanej na podstawie rozporządzenia Dublin III, nie została zwolniona natychmiast po stwierdzeniu, że owa decyzja stała się niezgodna z prawem.

41 W tym względzie należy przypomnieć, że każde zastosowanie środka detencyjnego wobec obywatela państwa trzeciego, czy to na podstawie dyrektywy 2008/115 w ramach postępowania w sprawie powrotu w następstwie nielegalnego pobytu, czy na podstawie dyrektywy 2013/33 w ramach rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, czy też na podstawie rozporządzenia Dublin III w kontekście przekazania osoby wnioskującej o taką ochronę do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku, stanowi poważną ingerencję w prawo do wolności, o którym mowa w art. 6 Karty [wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo].

42 Jak bowiem przewidziano w art. 2 lit. h) dyrektywy 2013/33, zastosowanie środka detencyjnego oznacza umieszczenie osoby w określonym miejscu, gdzie jest ona pozbawiona swobody przemieszczania się. Z brzmienia, genezy i kontekstu tego przepisu, którego zakres znajduje zresztą zastosowanie do pojęcia „środka detencyjnego" zawartego w dyrektywie 2008/115 oraz „zatrzymania" zawartego w rozporządzeniu Dublin III, wynika, że środek detencyjny wymaga ciągłego pozostawania danej osoby w ograniczonym i zamkniętym obszarze, odizolowując w ten

sposób tę osobę od reszty społeczeństwa i pozbawiając ją swobody przemieszczania się [wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 73 i przytoczone tam orzecznictwo].

43 Zważywszy na wagę tej ingerencji w prawo do wolności ustanowione w art. 6 Karty oraz na znaczenie tego prawa, przyznane właściwym organom krajowym uprawnienie do zastosowania środka detencyjnego wobec obywateli państw trzecich jest ściśle ograniczone. Środek detencyjny może zatem zostać zarządzony lub przedłużony jedynie z poszanowaniem ogólnych i abstrakcyjnych norm, które określają warunki i szczegółowe zasady jego stosowania [wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo].

44 Ponadto jeżeli okaże się, że przesłanki zgodności z prawem zastosowania środka detencyjnego określone w dyrektywie 2008/115, w dyrektywie 2013/33 i w rozporządzeniu Dublin III, a także w przepisach prawa krajowego wdrażających te akty prawne nie są lub przestały być spełnione, dana osoba powinna – jak zresztą prawodawca Unii wyraźnie wskazuje w art. 15 ust. 2 akapit czwarty i art. 15 ust. 4 dyrektywy 2008/115 oraz w art. 9 ust. 3 akapit drugi dyrektywy 2013/33 – zostać natychmiast zwolniona [wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 79].

45 Ogólne i abstrakcyjne zasady wskazane w pkt 43 niniejszego wyroku, określające, jako normy wspólne Unii, przesłanki zastosowania środka detencyjnego, znajdują się, po pierwsze, w odniesieniu do stosowania środka detencyjnego wobec nielegalnie przebywających obywateli państwa trzeciego, w art. 15 ust. 1, art. 15 ust. 2 akapit drugi i art. 15 ust. 4–6 dyrektywy 2008/115. Po drugie, w odniesieniu do sytuacji obywatela państwa trzeciego, który złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, odpowiednie przepisy zostały ustanowione w art. 8 ust. 2 i 3 oraz w art. 9 ust. 1, 2 i 4 dyrektywy 2013/33, a w przypadku zatrzymania zarządzonego w ramach przekazania osoby ubiegającej się o taką ochronę do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku na podstawie rozporządzenia Dublin III – w art. 28 ust. 2–4 tego rozporządzenia [zob. podobnie wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 76]. Należy również przypomnieć, że art. 28 ust. 4 rozporządzenia Dublin III wyraźnie przewiduje, iż art. 9 dyrektywy 2013/33 ma zastosowanie w ramach uregulowanych w tym rozporządzeniu procedur przekazania.

46 W odniesieniu do kwestii, czy niezgodność z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego wobec osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej wydanej na podstawie rozporządzenia Dublin III w perspektywie przekazania tej osoby do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku ma wpływ na zgodność z prawem późniejszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115 względem tej osoby, która nieprzerwanie przebywa w ośrodku detencyjnym i która przestała posiadać status osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, lecz którą można obecnie uznać za nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego, w pierwszej kolejności należy podkreślić, że środek detencyjny w celu wydalenia uregulowany w dyrektywie 2008/115 i środek detencyjny zastosowany wobec osoby ubiegającej się o azyl, w szczególności na mocy dyrektywy 2013/33 i mających zastosowanie przepisów krajowych, są objęte zakresami odmiennych reżimów prawnych (zob. podobnie wyrok z dnia 30 listopada 2009 r., Kadzoev, C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, pkt 45).

47 W związku z tym decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego wobec nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego, wydana w celu jego powrotu, powinna być zgodna ze standardami wynikającymi z dyrektywy 2008/115. Decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego wydana wobec osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej powinna być zgodna ze standardami wynikającymi z dyrektywy 2013/33 i z rozporządzenia Dublin III.

48 Ponadto art. 15 ust. 2 i 4 dyrektywy 2008/115 nie odnosi się ani nie odsyła do przesłanek zgodności zatrzymania z prawem określonych w art. 8 i 9 dyrektywy 2013/33, a także w art. 28 rozporządzenia Dublin III, które regulują zastosowanie środka detencyjnego wobec osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej.

49 W drugiej kolejności z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2008/115 w związku z motywem 9 tej dyrektywy wynika, że akt ten ma zastosowanie do obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państwa członkowskiego i że osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową nie należy uznawać za osobę nielegalnie przebywającą na terytorium państwa członkowskiego, w którym ubiegała się ona o udzielenie ochrony międzynarodowej, dopóki nie zacznie obowiązywać decyzja odmowna w sprawie wniosku o udzielenie azylu lub decyzja o odebraniu tej osobie prawa do pobytu jako osobie ubiegającej się o azyl. Trybunał orzekł zresztą, że dyrektywa 2008/115 nie ma zastosowania do obywatela państwa trzeciego, który złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w rozumieniu dyrektywy 2013/32 w okresie pomiędzy złożeniem tego wniosku a wydaniem w pierwszej instancji decyzji w przedmiocie tego wniosku bądź, w danym wypadku, do czasu wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie środka odwoławczego wniesionego od tej decyzji (zob. podobnie wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Arslan, C-534/11, EU:C:2013:343, pkt 49).

50 Wynika z tego, że wobec osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeśli posiada ona taki status, nie można zastosować środka detencyjnego na podstawie dyrektywy 2013/33 lub rozporządzenia Dublin III i jednocześnie na podstawie dyrektywy 2008/115 jako do nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego.

51 W trzeciej kolejności, jak wynika z pkt 58, 59 i 61 opinii rzecznika generalnego, decyzja o zastosowaniu środka detencyjnego może zostać wydana na podstawie dyrektywy 2008/115 po zakończeniu obowiązywania środka detencyjnego na podstawie dyrektywy 2013/33 lub rozporządzenia Dublin III. O ile bowiem dyrektywa 2008/115 nie ma tymczasowo zastosowania w trakcie trwania procedury rozpatrywania wniosku o udzielenie azylu, o tyle nie oznacza to, że z tego powodu ulega definitywnemu zakończeniu procedura powrotu, która może być kontynuowana, w przypadku gdy wniosek o udzielenie azylu zostanie oddalony. Cel tej dyrektywy, mianowicie skuteczny powrót nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, doznałby bowiem uszczerbku, gdyby państwa członkowskie nie mogły uniknąć sytuacji, w której zainteresowany, poprzez złożenie wniosku o udzielenie azylu, może uzyskać automatycznie zwolnienie (wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Arslan, C-534/11, EU:C:2013:343, pkt 60).

52 Ponadto, co się tyczy możliwości utrzymania środka detencyjnego wobec obywatela państwa trzeciego, Trybunał orzekł, że gdyby państwa członkowskie nie mogły zapobiec ucieczce osoby podejrzanej o nielegalny pobyt poprzez pozbawienie wolności, nawet zanim zaistniałaby możliwość wyjaśnienia tej sytuacji, doszłoby do naruszenia tego celu dyrektywy 2008/115 (zob. podobnie wyrok z dnia 6 grudnia 2011 r., Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, pkt 30).

53 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że niezgodność z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego wobec osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej wydanej na podstawie rozporządzenia Dublin III w perspektywie przekazania tej osoby do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku nie ma co do zasady wpływu na zgodność z prawem późniejszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115, wobec osoby, która nieprzerwanie przebywała w takim ośrodku i która przestała posiadać status osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, lecz którą można obecnie uznać za nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego. W związku z tym właściwy organ sądowy nie jest zobowiązany do niezwłocznego zwolnienia wspomnianej osoby wyłącznie z powodu niezgodności z prawem wcześniejszej decyzji o zastosowaniu wobec niej środka detencyjnego wydanej na podstawie rozporządzenia Dublin III.

54 W każdym razie należy uściślić, że jak wynika z orzecznictwa Trybunału, aby utrzymanie w mocy środka polegającego na pozbawieniu wolności było zgodne z celem polegającym na ochronie jednostki przed arbitralnością, wymaga ono w szczególności, aby środek ten był pozbawiony elementów złej wiary lub wprowadzenia w błąd przez organy władzy, aby był on zgodny z celem ograniczeń dopuszczonych w odpowiednim akapicie art. 5 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., oraz aby podane uzasadnienie było proporcjonalne do zastosowanego pozbawienia wolności (zob. podobnie wyrok z dnia 15 lutego 2016 r., N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, pkt 81).

55 Wniosku zawartego w pkt 53 niniejszego wyroku nie podważa stwierdzenie sądu odsyłającego, zgodnie z którym przyznanie zadośćuczynienia osobie, wobec której zastosowano niezgodny z prawem środek detencyjny, nie stanowi odpowiedniego zadośćuczynienia za doznane naruszenie prawa do wolności i nie gwarantuje prawa do skutecznej ochrony sądowej przewidzianego w art. 47 Karty.

56 Prawdą jest, że jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, na mocy art. 47 Karty państwa członkowskie muszą zapewnić skuteczną ochronę sądową w sprawach mających za przedmiot ochronę praw jednostki wynikających z prawa Unii [wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 81 i przytoczone tam orzecznictwo].

57 W tym względzie prawodawca Unii nie ograniczył się zatem do ustanowienia wspólnych norm materialnych, lecz ustanowił również wspólne normy proceduralne, mające na celu zapewnienie, aby w każdym państwie członkowskim istniał system umożliwiający właściwemu organowi sądowemu zwolnienie danej osoby z ośrodka detencyjnego, w razie potrzeby po przeprowadzeniu badania z urzędu, z chwilą gdy okaże się, że zastosowanie w stosunku do tej osoby środka detencyjnego nie jest lub przestało być zgodne z prawem. Aby taki system ochrony zapewniał w skuteczny sposób przestrzeganie rygorystycznych przesłanek zgodności z prawem, jakie musi spełniać środek detencyjny przewidziany w dyrektywie 2008/115, w dyrektywie 2013/33 lub w rozporządzeniu Dublin III, właściwy organ sądowy powinien być w stanie orzekać w przedmiocie wszelkich elementów stanu faktycznego i prawnego istotnych dla zweryfikowania tej zgodności z prawem. W tym celu powinien on móc wziąć pod uwagę elementy stanu faktycznego i dowody przedstawione przez organ administracyjny, który zarządził pierwotny środek detencyjny [wyrok z dnia 8 listopada 2022 r., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Badanie z urzędu środka detencyjnego), C-704/20 i C-39/21, EU:C:2022:858, pkt 86, 87].

58 Jednakże, po pierwsze, w odniesieniu do prawa do wolności, jak w istocie wskazał rzecznik generalny w pkt 73 opinii, stwierdzenie niezgodności z prawem decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego nie zawsze prowadzi do natychmiastowego zwolnienia danej osoby z takiego ośrodka (zob. analogicznie wyrok z dnia 10 września 2013 r., G. i R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, pkt 39, 40), umożliwiając przywrócenie tej osobie jej praw, jeżeli takie przywrócenie nie jest już materialnie możliwe, ponieważ dalsze stosowanie środka detencyjnego wobec tej osoby jest skutecznie uzasadnione inną autonomiczną podstawą prawną. Z tego powodu osobom, wobec których bezprawnie zastosowano środek detencyjny, należy w celu naprawienia szkody, jaką poniosły one w wyniku niezgodnego z prawem pozbawienia wolności, zapewnić co do zasady zadośćuczynienie.

59 Po drugie, co się tyczy prawa do skutecznej ochrony sądowej zagwarantowanego w art. 47 Karty, należy zauważyć, że – jak potwierdził rząd niderlandzki na rozprawie – sąd odsyłający może nakazać sekretarzowi stanu zapłatę wyższego zadośćuczynienia niż faktycznie zaproponowane w niniejszym przypadku przez ten organ. Stąd sama okoliczność, że sekretarz stanu zaproponował C kwotę 100 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę, której C doznał z powodu przekroczenia o 24 godziny przewidzianego w prawie krajowym terminu zwolnienia go z ośrodka detencyjnego, nie wydaje się wystarczająca, aby wykazać naruszenie tego prawa w okolicznościach rozpatrywanego przypadku.

60 Należy wreszcie przypomnieć, że z powodów, na których opiera się wniosek sformułowany w pkt 53 niniejszego wyroku, w okolicznościach takich jak te charakteryzujące sprawę w postępowaniu głównym niezgodność z prawem pierwszej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego nie może co do zasady wpływać na zgodność z prawem drugiej decyzji o zastosowaniu środka detencyjnego, wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115.

61 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie sądu odsyłającego należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 15 ust. 2 i 4 dyrektywy 2008/115, art. 9 ust. 3 dyrektywy 2013/33 i art. 28 ust. 4 rozporządzenia Dublin III w związku z art. 6 i 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie przewiduje obowiązku zarządzenia przez właściwy organ sądowy zwolnienia obywatela państwa trzeciego, wobec którego zastosowano środek detencyjny na podstawie decyzji wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115, ze względu na to, że osoba ta, wobec której zastosowano środek detencyjny początkowo na podstawie decyzji wydanej na podstawie rozporządzenia Dublin III, nie została zwolniona natychmiastowo po stwierdzeniu, że decyzja ta stała się niezgodna z prawem.

W przedmiocie kosztów

62 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 15 ust. 2 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, art. 9 ust. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia

26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową, a także art. 28 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca w związku z art. 6 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

należy interpretować w ten sposób, że:

nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie przewiduje obowiązku zarządzenia przez właściwy organ sądowy zwolnienia obywatela państwa trzeciego, wobec którego zastosowano środek detencyjny na podstawie decyzji wydanej na podstawie dyrektywy 2008/115, ze względu na to, że osoba ta, wobec której zastosowano środek detencyjny początkowo na podstawie decyzji wydanej na podstawie rozporządzenia nr 604/2013, nie została zwolniona natychmiastowo po stwierdzeniu, że decyzja ta stała się niezgodna z prawem.

Podpisy